

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Suomeen on saapunut noin 40 000 Ukrainasta sodan myötä pakenemaan joutunutta henkilöä, jolle on myönnetty tilapäistä suojelua. Tilapäinen suojelu perustuu EU:n tilapäistä suojelua koskevaa direktiiviin, jota sovelletaan Ukrainan sodan myötä Suomessa ensimmäistä kertaa. Tilapäisen suojelun myöntäminen mahdollistaa sen, että suojelua voidaan tarjota rajatulle joukolla nopeasti ja turvapaikkamenettelyä kevyemmässä prosessissa.

Tilapäistä suojelua saavien henkilöiden työllistymisen edistämiseksi esitetään, että jatkossa kokeilualueiden kuntien asiakkaita olisivat myös tilapäistä suojelua saavat henkilöt, joilla ei ole kotikuntaa.

Työkanava Oy on valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva osakeyhtiö, jonka tehtävänä on edistää osatyökykyisten siirtymistä edelleen avoimille työmarkkinoille.

Sääntelyn selkeyttämiseksi ehdotetaan, että kuntakokeilulakiin lisättäisiin säännös kokeilualueen kunnan tehtävästä tehdä päätös asiakkaan edellytyksistä työllistyä Työkanava Oy:öön.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.2.2022.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Työkanava Oy:n asiakkuus	4
2.2 Tilapäistä suojelua saavat henkilöt ja kokeilualan kunnan asiakkuus	5
3 Tavoitteet	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	8
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	8
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	9
5 Lausuntopalaute	11
6 Säännöskohtaiset perustelut	11
7 Voimaantulo	13
8 Suhde perustuslakiin ja säätämisympäristö	13
8.1 Työkanava Oy	13
8.2 Tilapäistä suojelua saavat henkilöt kokeilualan kunnan asiakkaina	14
.....	16
työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta	16
.....	19
.....	19
.....	19

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa (1269/2020, jatkossa *kuntakokeilulaki*) säädetään määräaikaisesta kokeilusta, jonka aikana kunnat järjestävät eräitä palveluja ja hoitavat eräitä tehtäviä työ- ja elinkeinotoimistojen asemasta. Laki on tullut voimaan 1.3.2021 ja on voimassa 31.12.2024 asti. Lakiin on selvinnyt muutostarpeita 1.7.2022 voimaan tulleen Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (242/2022) voimaantulon ja Ukrainasta Suomeen sotaa paenneiden henkilöiden myötä.

Työkanava Oy:n asiakkuus

Työkanava Oy on valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva osakeyhtiö, jonka tehtävänä on edistää osatyökykyisten siirtymistä edelleen avoimille työmarkkinoille.

Työkanava Oy työllistää vain työ- ja elinkeinotoimiston sille osoittamia työntekijöitä. Asiakkaan edellytyksistä työskennellä Työkanava Oy:ssä säädetään Työkanava Oy:tä koskevassa laissa.

Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain voimaantulon jälkeen on katsottu, että kuntakokeilulaissa ei riittävän selkeästi anneta kokeilun alueen kunnalle oikeutta tehdä päätöstä asiakkaan kelpoisuudesta työskennellä Työkanava Oy:ssä. Kokeilun alueiden kuntien toimivalta Työkanava Oy -lakia koskevien tehtävien osalta on haasteellinen, sillä kokeilun alueilla ei ole selkeästi säädetty, että päätös soveltuvuudesta kuuluisi kokeilun alueen kunnan tehtäviin.

Tilapäistä suojelua saavat henkilöt ja kokeilukunnan asiakkuus

Suomeen on saapunut noin 30 000 Ukrainasta sodan myötä pakenemaan joutunutta henkilöä, jolle on myönnetty tilapäistä suojelua. Tilapäinen suojelu perustuu EU:n tilapäistä suojelua koskevaan direktiiviin, jota sovelletaan Ukrainan sodan myötä Suomessa ensimmäistä kertaa. Tilapäisen suojelun myöntäminen mahdollistaa sen, että suojelua voidaan tarjota rajatulle joukolle nopeasti ja turvapaikkamenettelyä kevyemmässä prosessissa.

Tilapäistä suojelua saaville ei pääsääntöisesti ole annettu kotikuntaa Suomessa, koska he eivät täytä kotikuntalain (201/1994) 4 §:n kotikunnan saamiselle säädettyjä edellytyksiä. Vuoden 2022 aikana tilapäistä suojelua saavien edellytykset kotikunnan saamiselle alkavat täyttyä kevästä 2023 alkaen, kun heille myönnettyjen tilapäisten oleskelulupien voimassaoloaika on jatkettu ja he ovat asuneet Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan. Tämän jälkeen heille myönnetään kotikunta, jos he hakevat sitä Digi- ja väestötietovirastolta. Jos tilapäistä suojelua saavalla on perheenjäsen, jolla on Suomessa kotikunta, hän voi hakea kotikuntaa jo aiemmin. Tilapäistä suojelua saava voi saada kotikunnan myös, jos hän saa jatkuvan oleskeluluvan jollain muulla kuin tilapäisen suojelun perusteella. Kotikuntamerkintä on merkityksellinen, koska tietyt palvelut ja etuudet on lainsäädännössä sidottu kotikuntaan. Myös kokeilun alueen kunnan asiakkuus on sidottu kotikuntaan. Kuntakokeilulain 4 §:n mukaan kokeilun alueen kunnan

asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävässä palveluissa olevat työnhakijat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan tai jotka ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä. Siten tilapäistä suojelua saavaa henkilöä ei voida siirtää kokeilualueen kunnan asiakkaaksi ennen kuin hänellä on myös kotikuntalaisissa tarkoitettu kotikunta.

Hallitus kirjasi syyskuussa 2022 pidetyissä talousarvioneuvotteluissa tavoitteeksi Ukrainasta sotaa paenneiden työllistymisen edellytysten parantamisen. Kirjauksen mukaan Ukrainasta sotaa paenneiden työllistymisen edellytyksiä tulisi parantaa siten, että tilapäistä suojelua tai muuta oleskelulupaa hakeneet voisivat siirtyä työllisyyden kuntakokeilujen piiriin ennen kotikuntaoikeuden saamista.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Työkanava Oy:n asiakkuus

Laki työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä

Työkanava Oy on valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva osakeyhtiö, jonka tehtävänä on edistää osatyökykyisten siirtymistä edelleen avoimille työmarkkinoille.

Työkanava Oy nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä säädetään Työkanava Oy:n työllistettäväksi tulevista henkilöistä ja heidän valintaperusteistaan. Lain 4 §:n 1 momentin mukaan Työkanava Oy työllistää vain työ- ja elinkeinotoimiston sille palvelukseen osoittamia työnhakijoita. Työ- ja elinkeinotoimisto osoittaa yhtiölle avoinna olevia työpaikkoja vastaavan määrän julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja työttömiä työnhakijoita, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet sairauden tai vamman vuoksi. Lisäksi edellytetään, että henkilöt ovat halukkaita työllistymään, mutta työllistyminen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnistunut tai muuten on ilmeistä, ettei näillä palveluilla arviointihetkellä merkittävästi lisätä henkilön työllistymismahdollisuuksia ja että työllistyminen muun työnantajan palvelukseen on epätodennäköistä.

Kuntakokeilulaki ja kokeilualueen kunnille kuuluvat tehtävät

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa säädetään määräaikaaisesta kokeilusta, jonka aikana kunnat järjestävät alueellaan eräitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010, jatkossa *kotoutumislaki*) tarkoitettuja palveluja työ- ja elinkeinotoimiston asemasta, hoitavat eräitä työ-

listymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1386/2010) ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettuja tehtäviä työ- ja elinkeinotoimiston asemasta ja antavat eräitä työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettuja työvoimapolitiittisia lausuntoja työ- ja elinkeinotoimiston asemasta.

Kuntakokeilulain 8 §:ssä säädetään työnhakijan haastatteluihin ja palvelutarpeen arviointiin liittyvistä tehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan kokeilun alueen kunta järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettuja työnhakijan haastattelut ja vastaa mainitun luvun 6–12 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Mainituissa 6–12 §:ssä säädetään työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä, työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevista poikkeuksista, alkuhaastattelun sisällöstä, työnhakukeskustelun sisällöstä, täydentävän työnhakukeskustelun sisällöstä, palvelutarpeen arvioimisesta ja työllistymissuunnitelman sisällöstä. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 §:n 1 momentin viimeisen virkkeen mukaan tarvittaessa työllistymissuunnitelmaan sisällytetään työ- ja elinkeinotoimiston päätös siitä, täyttääkö henkilö Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi. Lisäksi kuntakokeilulain 9 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kokeilun alueen kunta hoitaa asiakkaidensa osalta työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät, joista säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja sen 2 luvun 12 §:n nojalla annetuissa säännöksissä asiakkaan työllistymissuunnitelman laatimiseksi.

Huolimatta edellä mainituista kuntakokeilun alueen kuntien tehtävistä, kokeilun alueen kunnan tehtäviin ei voida katsoa kuuluvan päätöksenteko asiakkaan edellytyksistä työskennellä Työkanava Oy:ssä. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa ei yksiselitteisesti säädetä, että kokeilun alueen kunta tekee päätöksen siitä, täyttääkö työnhakija Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi. Tarkoitus on ollut, että kokeilun alueen kunta vastaisi asiakkaidensa osalta myös tästä tehtävästä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Näistä syistä kokeilun alueiden kuntien toimivalta Työkanava Oy –lakia koskevien tehtävien osalta on haasteellinen. Nykyisen lainsäädännön mukaan vain työ- ja elinkeinotoimiston katsotaan voivan tehdä päätöksen henkilön soveltuvuudesta Työkanava Oy:ssä työskentelyyn.

2.2 Tilapäistä suojelua saavat henkilöt ja kokeilun alueen kunnan asiakkuus

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilun asiakkaat

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 4 §:ssä säädetään kokeilun alueen kunnan asiakkaista. Pykälän 1 momentin mukaan kokeilun alueen kunnan asiakkaista ovat työttömät työnhakijat, ne työnhakijat, jotka ovat vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kyseisessä kunnassa ja jotka: 1) eivät täytä työttömyysturvalain 5 luvun 2 §:n 1 momentissa tai 6 §:n 1 momentissa säädettyjä ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä; tai 2) ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä henkilöitä. Lisäksi 4 §:n 2 momentissa säädetään työttömäksi ilmoittautumiseen liittyvistä kriteereistä ja siitä, että työ- ja elinkeinotoimisto on siirtänyt henkilön kokeilun alueen kunnan asiakkaaksi. Toisin sanoen kokeilun alueen kuntien asiakkaista ovat työttömät työnhakijat, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan sekä kaikki alle 30-vuotiaat ja kaikki maahanmuuttajat sekä vieraskieliset. Kokeilun alueen kunnan asiakkuus edellyttää myös, että henkilöllä on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta.

Kuntakokeilulaissa vieraskielisellä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, joka on ilmoittanut väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalvelusta annetun lain (661/2009) 3 §:ssä tarkoitettuun väestötietojärjestelmään äidinkielekseen muun kielen kuin suomen, ruotsin tai saamen kielen. Maahanmuuttajalla puolestaan tarkoitetaan kotoutumislain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettua Suomeen muuttanutta henkilöä. Lainkohdan mukaan maahanmuuttajalla tarkoitetaan Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti. Maahanmuuttajalla ei tarkoiteta esimerkiksi kansainvälistä suojelua hakevaa eikä maassa viisumilla tai viisumivapaasti oleskelevaa henkilöä. Maahanmuuttajalla ei myöskään tarkoiteta ensimmäistä oleskelulupaa tai ensimmäistä oleskeluoikeuden rekisteröintiä hakevaa henkilöä ennen oleskeluluvan tai rekisteröinnin myöntämistä. Tässä tarkoitettu maahanmuuttaja voi olla parhaillaan kotoutumislaissa säädettyjen alkuvaiheen palvelujen piirissä tai hänen kotoutumisaikansa voidaan katsoa päättyneen kotoutumislaissa säädettyllä tavalla. Useat kuntakokeilulaissa tarkoitettut maahanmuuttajat ovat edelleen myös vieraskielisiä.

Tilapäinen suojelu

Tilapäinen suojelu perustuu EU:n tilapäisen suojelun direktiiviin. Tilapäisen suojelun direktiivi aktivoitiin neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä 4.3.2022. Neuvoston päätös jätti jäsenmaille harkintavaltaa suojelun tarkan kohderyhmän määrittämiseen. Suomessa suojelua annetaan EU-tason päätöstä laajemmalle Ukrainasta paenneiden joukolla. Valtioneuvosto päätti asiasta 7.3.2022.

Tilapäistä suojelua Suomessa saavat:

- Ukrainan kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä
- Ukrainassa kansainvälistä suojelua saaneet henkilöt ja heidän perheenjäsenensä
- Muut Ukrainassa pysyvästi asuneet, jotka eivät voi palata kotimaahansa
- Ukrainan kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä, jotka pakenivat Ukrainasta vähän ennen 24.2. eivätkä konfliktin seurauksena voi palata. Komissio on kehottanut jäsenmaita joustavuuteen näiden henkilöiden osalta.
- Muut Suomessa jo oleskelevat tai Suomeen saapuneet Ukrainan kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä
- Ukrainassa laillisesti (muutenkin kuin pysyvästi) oleskelleet EU:n ulkopuolisten maiden kansalaiset, jotka eivät voi palata kotimaahansa. Tämä ryhmä mainitaan jäsenmaille valinnaisena ryhmänä EU-tason päätöksessä.

Suomessa kaikille tilapäistä suojelua saaville on myönnetty ensimmäinen tilapäinen oleskelulupa 4.3.2023 saakka eli myönnettävät oleskeluluvat ovat tilapäisiä ja alle vuoden mittaisia. Ulkomaalaislain 110 §:n mukaan tilapäistä suojelua saaville on mahdollista myöntää tilapäinen oleskelulupa enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan.

Neuvoston päätöstä tilapäisen suojelun antamisesta voidaan tarvittaessa pidentää kuuden kuukauden jaksoissa, yhteensä enintään kolmeen vuoteen. Jos tilanne muuttuisi ja EU:ssa katsottaisiin, että Ukrainaan olisi mahdollista palata turvallisesti ja pysyvästi, suojelu voitaisiin myös neuvoston päätöksellä päättää lyhyemmässäkin ajassa. Mikäli neuvosto ei 4.3.2023 mennessä

tee päätöstä tilapäisen suojelun päättämisestä, jatkuu tilapäisen suojelun voimassaoloaika automaattisesti puolella vuodella 4.9.2023 saakka ja tämän jälkeen 4.3.2024 saakka.

Kotikunta

Kotikuntalaissa säädetään henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan sekä ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunnan määräytymisestä. Kotikunta on perusteena useille eri oikeuksille ja velvollisuuksille. Kotikuntalaissa ei kuitenkaan itsessään säädetä henkilöiden oikeudesta esimerkiksi erilaisiin etuuksiin tai palveluihin, vaan niiden saamisedellytykset määräytyvät kunkin hallinnonalan erityislainsäädännön mukaisesti. Kuten edellä on todettu, myös kokeilualueen kunnan asiakkuus on sidottu siihen, että henkilöllä on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta.

Ulkomailla Suomeen tulevien ja täällä asuvien henkilöiden oikeudesta saada kotikunta Suomessa säädetään kotikuntalain 4 §:ssä. Kotikuntalain 4 §:n 1 momentin mukaan ulkomailla saapuvalla henkilöllä on oikeus kotikuntaan, jos: 1) hän on Suomen kansalainen; 2) hänellä on ulkomaalaislaissa tarkoitettu voimassa oleva tai pysyvä oleskelulupa; 3) hän on EU- tai ETA-maan kansalainen ja on rekisteröinyt oleskeluoikeutensa Suomessa ulkomaalaislain edellyttämällä tavalla, jos häneltä edellytetään tällainen rekisteröinti; 4) hän on sellaisen henkilön perheenjäsen, jolla on Suomessa kotikunta; tai 5) hänellä on vähintään yhden vuoden tilapäiseen oleskeluun oikeuttava voimassa oleva oleskelulupa ja hänellä on lisäksi tarkoitus olosuhteet kokonaisuudessaan huomioon ottaen jäädä Suomeen vakinaisesti asumaan.

Lain 4 §:n 2 momentissa täsmennetään sitä, milloin henkilöllä voidaan edellä mainitun 5 kohdan mukaisissa tilanteissa katsoa olevan tarkoituksena jäädä Suomeen vakinaisesti asumaan. Tällaisina asumisen vakinaisuutta osoittavina seikkoina otetaan huomioon muun muassa: 1) henkilö on suomalaista syntyperää; 2) hänellä on aiemmin ollut Suomessa kotikunta; 3) hänellä on voimassa oleva työsopimus tai muu siihen rinnastettava Suomessa tehtävää vähintään kaksi vuotta kestävä työtä tai opiskelua varten; tai 4) hänellä on ollut tilapäinen asuinpaikka Suomessa vähintään yhden vuoden ajan maahanmuuton jälkeen.

Tilapäisen suojelun perusteella oleskeluluvan saava ei lähtökohtaisesti saa kotikuntaa Suomessa, koska hän ei pääsääntöisesti maahan tullessaan täytä kotikuntalain 4 §:n kotikunnan saamiselle säädettyjä edellytyksiä. Edellytyksenä on vähintään yhden vuoden mittainen tilapäinen oleskelulupa ja tarkoitus olosuhteet kokonaisuudessaan huomioon ottaen jäädä vakinaisesti Suomeen asumaan. Asumisen vakinaisuutta osoittavana asiana otetaan huomioon muun muassa tilapäinen asuinpaikka Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään yhden vuoden ajan maahanmuuton jälkeen. Asumisen vakinaisuutta osoittavana seikkana voitaisiin kotikuntalain 4 §:n mukaan huomioida myös esimerkiksi se, että henkilöllä on voimassa oleva työsopimus Suomessa tehtävää vähintään kaksi vuotta kestävä työtä varten.

Tilapäistä suojelua saavan henkilön palvelut ja oikeus tehdä töitä

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 2 §:n 2 momentissa säädetään muun kuin EU- tai ETA-maan kansalaisen tai tämä perheenjäsenen rekisteröimisestä työnhakijaksi. Jollei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, muut ulkomaan kansalaiset ja kansalaisuutta vailla olevat rekisteröidään työnhakijoiksi, jos heillä on oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia. Tilapäistä suojelua hakeneilla on välittömästi oikeus tehdä töitä. Tilapäistä suojelua hakenut henkilö voi tehdä töitä ilman rajoituksia, eli millä tahansa alalla, ja opiskella heti sen

jälkeen, kun hän on rekisteröinyt tilapäisen suojelun hakemuksen poliisilla tai rajaviranomaisella. Siten tilapäistä suojelua saava henkilö voi halutessaan ilmoittautua työ- ja elinkeinotoimistoon julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetuksi työnhakijaksi ja saada työllistymistä tukevia palveluita.

Henkilöllä on ulkomaalaislain mukaan esimerkiksi oikeus oleskella Suomessa 90 päivää myös ilman viisumia, jos hän saapuu Schengen-alueelta ja hänellä on biometrinen passi. Tällöin työnteko-oikeus on kuitenkin tiukasti rajattu. Turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeudesta ja sen kestosta säädetään ulkomaalaislaissa. Ulkomaalaislain 79 §:n 2 momentin mukaan ulkomaalaisella, joka on hakenut kansainvälistä suojelua tai tehnyt 102 §:ssä tarkoitetun uusintahakemuksen, on oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa: 1) kun hänellä on 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu asiakirja ja hän on oleskellut maassa kolme kuukautta tai 2) kun hän on oleskellut maassa 6 kuukautta. Kansainvälistä suojelua hakevan työnteko-oikeus tarkoittaa oikeutta työskennellä hakemuksen vireillä ollessa. Voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan turvapaikanhakijalla on hakemuksen jättämisestä joko kolmen tai kuuden kuukauden karenssi ennen kuin hänellä on oikeus tehdä töitä. Jos henkilö tekee uusintahakemuksen, karenssi-aika alkaa uudelleen alusta. Turvapaikanhakija voi kuitenkin ilmoittautua työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi vasta, kun hänellä on voimassa oleva oleskelulupa.

Kuntakokeilulain 12 §:ssä säädetään kokeilualueen kunnan kotoutumisen edistämiseen liittyvistä tehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan kokeilualueen kunta vastaa kotoutumisen edistämistä annetun lain 2 luvussa työ- ja elinkeinotoimiston tehtäväksi säädettyjen palvelujen ja toimenpiteiden järjestämisestä asiakkailleen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Kotoutumisen edistämistä annetun lain mukaan työ- ja elinkeinotoimisto muun muassa käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija. Alkukartoituksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja 11 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan muun muassa sillä perusteella, että hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija.

Työllisyyden kuntakokeilujen käynnistyttyä vuoden 2021 maaliskuussa merkittävä osa maahanmuuttajien ja vieraskielisten parissa työskenteleviä työntekijöitä siirtyi työ- ja elinkeinotoimistoista työllisyyden kuntakokeiluihin.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on selkeyttää sääntelyä kokeilualueen kunnan oikeudesta tehdä päätös siitä, täyttääkö henkilö Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi.

Lisäksi tavoitteena on parantaa Ukrainasta sotaa paenneiden työllistymisen edellytyksiä siirtämällä tilapäistä suojelua saavat henkilöt kuntakokeilujen asiakkaiksi.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä esitetään, että kuntakokeilulakiin tehtäisiin selkeyttävä muutos, jonka perusteella kuntakokeilualueen kunnalla olisi oikeus tehdä päätös siitä, täyttääkö henkilö Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi.

Lisäksi esitetään, että työllisyyden edistämien kuntakokeilusta annetussa laissa tarkoitettujen kokeilukuntien asiakkaita olisivat myös kunnassa asuvat henkilöt, joille on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla eli joille annetaan ulkomaalaislain 109 §:ssä tarkoitettua tilapäistä suojelua. Uutta asiakasryhmää ei siten koskisi edellytys kotikuntalaisesta tarkoitettua kotikunnasta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Sisäministeriö on arvioinut, että Suomeen saapuu vuoden 2022 aikana 48 000 henkilö ja vuoden 2023 aikana 30 000 henkilöä, joille myönnetään tilapäistä suojelua.

Vuoden 2022 aikana vähintään 6850 tilapäistä suojelua saavan henkilön arvioidaan ilmoittautuvan TE-palvelujen asiakkaaksi. Tämä arvio koskee tilapäistä suojelua saavien määrää työ- ja elinkeinopalvelujen asiakkaana nykylainsäädännön mukaisesti. Tehokkaiden työllistymistä edistävien palveluiden tarjoaminen ukrainalaisille edellyttää riittäviä resursseja työ- ja elinkeinotoimistoissa.

Tilapäistä suojelua saavien henkilöiden arvioidaan lisäävän työ- ja elinkeinopalveluiden resurssitarvetta noin 40 henkilötyövuodella. Arvio perustuu asiakaskuormitukseen sekä lisääntyneeseen asiakkaiden määrään. Keskimääräinen asiakaskuormitus yksittäisellä työntekijällä on noin 170 asiakasta. Jos tilapäistä suojelua saavia henkilöitä tulisi työ- ja elinkeinotoimistojen asiakkaaksi vuoden 2022 aikana 6850, olisi henkilöstöresurssitarve kuormituksen pysyessä samana 40 htv. Työ- ja elinkeinotoimistojen henkilötyövuoden yksikköhintana on käytetty 60 000 euroa, jolloin lisämäärärahan tarve olisi arviolta 2,4 miljoonaa euroa.

Momentilta (32.01.03) työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot voidaan osoittaa toimintamenorahoja sekä työ- ja elinkeinotoimistoihin että kuntakokeiluihin. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan tilapäistä suojelua saavat voisivat tulla kuntakokeilujen asiakkaaksi vasta saatuaan kotikunnan. Tämä on mahdollista useimmissa tapauksissa vuoden maassa olon jälkeen. Tästä johtuen kotikunnan saavien määrän odotetaan kasvavan merkittävästi maaliskuusta 2023 alkaen, jolloin myös kokeilukunnan asiakkaaksi siirtyvien asiakkaiden määrän voidaan arvioida kasvavan myös ilman esitettyä muutosta asiakasryhmään. Momentilta (32.01.03) Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot osoitettaisiin toimintamenorahoja sekä TE-toimistoille että kuntakokeiluihin. Resurssien jakamisessa huomioitaisiin tilapäistä suojelua saavien määrä organisaatio- ja aluekohtaisesti.

ELY-keskus	Osuus tilapäistä suojelua saavista ukrainalaisista työnhakijoista
Varsinais-Suomen ELY-keskus	10,53 %
Uudenmaan ELY-keskus	21,59 %
Satakunnan ELY-keskus	3,79 %
Pohjois-Savon ELY-keskus	5,09 %
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	3,90 %
Pohjois-Karjalan ELY-keskus	4,84 %
Pohjanmaan ELY-keskus	6,11 %

Pirkanmaan ELY-keskus	5,14 %
Lapin ELY-keskus	3,82 %
Keski-Suomen ELY-keskus	11,97 %
Kainuun ELY-keskus	1,42 %
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	5,89 %
Hämeen ELY-keskus	7,21 %
Etelä-Savon ELY-keskus	4,57 %
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	4,00 %
Ahvenanmaa	0,11 %
Kaikki yhteensä	100,00 %

Taulukko 1. Tilapäistä suojelua saavien työnhakijoiden suhteellinen osuus ELY-keskusalueittain

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Tilapäistä suojelua koskevien ehdotusten viranomaisvaikutukset koskisivat suhteellisesti enemmän niitä ELY-keskusalueita, työ- ja elinkeinotoimistoja ja työllisyyden kuntakokeilualueiden kuntia, joiden alueella on paljon tilapäistä suojelua saavia henkilöitä. Suurimmat vaikutukset keskittyisivät Uudenmaan, Varsinais-Suomen ja Keski-Suomen alueille. URA-asiakastietojärjestelmän tietojen mukaan tilapäistä suojelua saavista asiakkaista 37 % olisi työllisyyden kuntakokeiluihin osallistuvien kuntien ulkopuolella ja 63 % kokeilualueen kunnissa.

Työkanava Oy:ssä työskentelyn edellytysten arvioiminen ei lisäisi kuntakokeilualueen kuntien työmäärää, koska kaikille hakijoille tehdään joka tapauksessa palvelutarvearvio.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia tilapäistä suojelua saavien henkilöiden palveluprosessin sujuvuuteen. Työllisyyden kuntakokeilujen käynnistyttyä vuoden 2021 maaliskuussa merkittävä osa maahanmuuttajien tai vieraskielisten parissa työskenteleviä työntekijöitä siirtyi TE-toimistoista työllisyyden kuntakokeiluihin. Siten esityksellä arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia tilapäistä suojelua saavien asiakkaiden palveluprosessin turvaamisessa ja henkilöstön osaamisen hyödyntämisessä.

Sukupuolivaikutukset

Esityksen uutta asiakasryhmää koskevat muutoksien aiheuttamat vaikutukset kohdentuisivat miehiä enemmän naisiin. URA-asiakastietojärjestelmän tietojen mukaan työnhakijoiksi ilmoitautuneista tilapäistä suojelua saavista ukrainalaisista on 73 % naisia ja 27 % miehiä. Esityksellä ei arvioida olevan vaikutusta sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

5 Lausuntopalaute

6 Säännöskohtaiset perustelut

4 §. *Kokeilualan kunnan asiakkaat.* Pykälässä säädetään kokeilujen asiakasryhmästä. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti. Pykälän nykyinen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi. Pykälän voimassa olevaa 2 momenttia muutettaisiin siten, että siitä viitattaisiin 1 momentin lisäksi uuteen 2 momenttiin.

Pykälän 1 momentin mukaan kokeilualan kuntien asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, työllistettyinä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan sekä kaikki alle 30-vuotiaat ja kaikki maahanmuuttajat sekä vieraskieliset. Kokeilualan asiakkuus edellyttää myös, että henkilöllä on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta. Asiakkuus on määritelty siihen kokeilukuntaan, jossa henkilöllä on kotikunta. Uudessa 2 momentissa säädettäisiin kokeilualan kuntien asiakkaiksi myös kunnassa asuvat henkilöt, joille on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla eli tilapäisen suojelun perusteella, mutta joilla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa.

Ehdotettavalla muutoksella laajennettaisiin asiakasryhmä koskemaan myös tilapäistä suojelua saavia henkilöitä, joilla ei ole kotikuntaa, mutta jotka asuvat kunnassa. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 §:ssä säädetään työnhakijan asuinpaikasta ja työssäkäyntialueesta. Mainitun lain 9 §:n 1 momentin mukaan työnhakijan on ilmoitettava työ- ja elinkeinoviranomaiselle yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa, sekä näiden yhteystietojen muutoksista. Pykälän 2 momentin mukaan, jos muuhun arvioon ei ole aihetta, työnhakijan katsotaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia sovellettaessa ensisijaisesti asuvan hänen työvoimaviranomaiselle ilmoittamassaan osoitteessa ja toissijaisesti väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa osoitteessa. Ehdotettavan uuden asiakasryhmän asuinpaikka arvioitaisiin mainitun julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 §:n tarkoittamalla tavalla. Käytännössä ehdotettavaan uuteen asiakasryhmään kuuluva henkilö asuisi joko vastaanotokeskuksessa tai olisi järjestänyt asumisensa itsenäisesti muulla tavoin. Ulkomaalaislain 109 §:n perusteella tilapäistä suojelua saavat kuuluvat tilapäisen suojelun ajan kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupanuhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011, *vastaanottolaki*) piiriin ja ovat oikeutettuja vastaanottolain mukaisiin palveluihin. Vaikka tilapäistä suojelua saava henkilö on järjestänyt asumisensa itsenäisesti, on hän silti jonkin vastaanotokeskuksen asiakas.

5 §. *Asiakkuuden siirtäminen.* Pykälä vastaisi muutoin nykyistä 5 §:ää, mutta sen 1, 7 ja 8 momenttiin tehtäisiin 4 §:n 2 momenttiin ehdotettavasta uudesta asiakasryhmästä johtuvat muutokset.

Pykälän 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tehtäväksi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluva henkilö sen kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on kotikunta. Lisäksi momentissa säädetään kokeilualan kunnan tehtävästä siirtää asiakas uuden kotikunnan perusteella toimivaltaisen kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi. Momenttia muutettaisiin siten, että siinä huomioitaisiin myös ehdotettu uusi asiakasryhmä, jolla ei ole kotikuntaa. Työ- ja elinkeinotoimiston tehtäväksi säädettäisiin siirtää ehdotettavassa 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun uuteen asiakasryhmään kuuluva henkilö sen kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on asuinpaikka. Vastaavasti kokeilualan kunnan tehtäväksi säädettäisiin siirtää uu-

teen asiakasryhmään kuuluva asiakas uuden asuinpaikan perusteella toimivaltaisen kokeilualueen kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi tilanteessa, jossa uuteen asiakasryhmään kuuluvan henkilön asuinpaikka siirtyy kokeilun aikana.

Pykälän 7 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan muun kokeilualueen kunnan kuin hänen kotikuntansa asiakkaaksi, jos 6 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät ja kunta, johon asiakas pyytää siirtoa, hyväksyy siirron. Momenttia muutettaisiin siten, että jatkossa siirtämistä koskeva sääntely koskisi myös uutta ehdotettua asiakasryhmää.

Pykälän 8 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimiston on ilmoitettava 6 ja 7 momentissa tarkoitettu siirrosta asiakkaalle ja hänen kotikunnalleen sekä 7 momentissa tarkoitettu siirrosta asiakkuuden vastaanottavalle kokeilualueen kunnalle. Momenttia muutettaisiin siten, että työ- ja elinkeinotoimisto ilmoittaisi 6 ja 7 momentissa tarkoitettu siirrosta asiakkaan lisäksi hänen kotikunnalleen tai asuinkunnalleen, riippuen siitä mihin asiakasryhmään asiakas kuuluu.

6 §. *Asiakkuuden päättymisen ja uudelleen käynnistäminen.* Momentissa säädetään tilanteesta, jossa henkilön työnhaku on päättynyt ja käynnistynyt kokeilun kestäessä uudelleen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa tarkoitettulla tavalla. Momenttiin lisättäisiin ehdotetussa 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu asiakasryhmä.

8 §. *Työntekijän haastattelut ja palvelutarpeen arviointi.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin kokeilualueen kunnan tehtävä tehdä päätös työnhakijan Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettujen edellytysten täyttymisestä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

Pykälän 1 momentin mukaan kokeilualueen kunta järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettuja haastattelut ja vastaa mainitun luvun 6–12 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Mainitun lain 6–12 §:ssä säädetään työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä, työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevista poikkeuksista, alkuhaastattelun sisällöstä, työnhakukeskustelun sisällöstä, täydentävän työnhakukeskustelun sisällöstä, palvelutarpeen arvioimisesta ja työllistymissuunnitelman sisällöstä. Työllistymissuunnitelmaa kokevan 12 §:n 1 momentin viimeisen virkkeen mukaan työllistämissuunnitelmaan sisällytetään tarvittaessa työ- ja elinkeinotoimiston päätös siitä, täyttääkö henkilö Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa ei yksiselitteisesti säädetä, että kokeilualueen kunta tekee päätöksen siitä, täyttääkö työnhakija Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi. Tarkoitus on ollut, että kokeilualueen kunta vastaisi asiakkaidensa osalta myös tästä tehtävästä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Ehdotettava muutos perustuu sääntelyn selkeyttämisen tarpeeseen. Hallinnon lainalaisuusperiaate edellyttää julkisen vallan käytön perustuvan eduskunnan säätämään lakiin. Myös viranomaisen toimivalta on siten määriteltävä lailla yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti. Viranomaiset eivät myöskään voi siirtää toimivaltaa toisilleen ilman lailla säädettyä perustetta (PeVL 24/2006 pv). Ehdotettavalla muutoksella selkeytettäisiin sääntelyä siten, että päätös kelpoisuudesta työkennellä Työkanava Oy:ssä kuuluisi yksiselitteisesti kokeilualueen kunnan tehtäviin ja kokeilualueen kunnalla olisi selkeä toimivalta tehdä mainittu päätös.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.2.2023.

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

8.1 Työkanava Oy

Kunnallinen ja muu alueellinen itsehallinto

Perustuslain 121 §:ssä säädetään kunnallisesta itsehallinnosta. Pykälän 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla.

Perustuslakivaliokunta on käytännössään korostanut, että kunnille annettavista tehtävistä säädettyessä on huolehdittava kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (PeVL 41/2002 vp, s. 3/II, PeVL 50/2005 vp, s. 2/I, PeVL 42/2010 vp, s. 5)

Perustuslakivaliokunta on arvioinut Työkanava Oy nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n 1 momenttia lausunnossaan PeVL 6/2022 vp. Mainitussa lausunnon mukaan Perustuslakivaliokunta on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia koskevassa lausunnossaan todennut, että työ- ja elinkeinoviranomaisen palvelun tarjoamista koskeva yksilöä koskeva ratkaisu, toisin kuin itse palvelutoiminta ja sen järjestäminen, on sellainen viranomaisen päätös, josta saa lähtökohtaisesti valittaa (PeVL 32/2012 vp, s. 5/II). Valiokunta piti kuitenkin ratkaisuja, jotka koskevat ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmennusta, kokeilua, asiantuntija-arviointoja ja asiantuntijapalveluita yrityksille, sellaisina, jotka voitiin sisällyttää muutoksenhaku-kieltojen piiriin, koska ko.päätökset ovat kuitenkin riippuvaisia viranomaisen harkinnasta ja toimintaan osoitetuista määrärahoista (PeVL 32/2012 vp). Perustuslakivaliokunta piti selvänä, että Työkanava Oy nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua osoittamista on pidettävä perustuslain 21 §:ssä tarkoitettuna päätöksenä.

Arvio ja päätös henkilön soveltuvuudesta Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain mukaisesti on katsottu sisältävän sellaisia ratkaisuja, jotka koskevat ammatinvalinta- ja ura-ohjausta, valmennusta ja asiantuntija arvio

Työkanava Oy nimisestä osakeyhtiöstä annettua lakia koskevassa lausunnossaan perustuslakivaliokunta totesi, että Työkanava Oy:n työntekijöiden valintakriteereiden ja -menettelyn perusteet on määriteltävä täsmällisesti perustuslain lailla säätämisen vaatimuksen, osatyökykyisten yhdenvertaisuuden ja myös oikeusturvan kannalta. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:ssä säädetään, että päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä valittaa, jos päätös koskee Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettuja työllistämisedellytysten täyttymättä jäämistä.

Perustuslakivaliokunta on etenkin perusoikeuskyskyntäisen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat samoin kuin toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (PeVL 2/2022, s. 3 ja PeVL 21/2009 vp, s. 4-5). Hallinnon lainalaisuusperiaate edellyttää julkisen vallan käytön perustuvan eduskunnan säätämään lakiin. Myös viranomaisen toimivalta on siten määriteltävä lailla, ja toi-

mivaltainen viranomainen on määriteltävä lailla yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti. Viranomaiset eivät myöskään voi siirtää toimivaltaa toisilleen ilman lailla säädettyä perustetta (PeVL 24/2006 pv).

8.2 Tilapäistä suojelua saavat henkilöt kokeilukunnan asiakkaina

Kunnallinen ja muu alueellinen itsehallinto

Perustuslain 121 §:ssä säädetään kunnallisesta itsehallinnosta. Pykälän 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Perustuslakivaliokunta on käytännössään korostanut, että kunnille annettavista tehtävistä säädettyä on huolehdittava kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (PeVL 41/2002 vp, s. 3/II, PeVL 50/2005 vp, s. 2/I, PeVL 42/2010 vp, s. 5).

Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella, mutta erojen on oltava perusteltavissa perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävillä syillä. Säännöksessä mainittuina muina henkilöön liittyvinä syinä pidetään perusoikeusudistuksen esitöiden (HE 309/1993 vp) mukaan esimerkiksi yhteiskunnallista asemaa, varallisuutta, perhesuhteita, sukupuolista suuntautumista ja asuinpaikkaa.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Perustuslain 6 §:n 1 momentti ilmaisee vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta ja tosiasiallisesta tasa-arvosta. Siihen sisältyy mielivallan kielto ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42). Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä sekä myönnettäessä lailla etuja ja oikeuksia ihmisille että asetettaessa heille velvollisuuksia. Toisaalta lainsäädännölle on ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa (HE 309/1993 vp, s. 42-43, PEVL 31/2014 vp, s. 3/I).

Kokeilun uudesta asiakasryhmästä säädetäisiin lailla. Kokeilun kohderyhmään kuuluvat nyt jo kaikki maahanmuuttajat ja kaikki vieraskieliseksi itsensä ilmoittavat työttömät työnhakijat ja työllistymistä edistävässä palveluissa olevat riippumatta siitä, onko heillä oikeutta ansiopäivärahaa vai ei. Lisäksi asiakkuus on riippuvainen siitä, onko henkilöllä kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta. Maahanmuuttajien ja vieraskielisten asiakasryhmät ovat heterogeenisiä ja ryhmiin kuuluu myös erittäin hyvin työllistyviä ja ansiosidonnaista päivärahaa saavia. Toisaalta näille ryhmille työllistyminen on monin tavoin, esimerkiksi maahanmuuttajien osalta kotoutumisen vuoksi, kriittistä.

Edellä mainittujen ryhmien erityiskohtelu työllisyyspalveluissa on peruteltua valtion työllisyysmäärärahojen käyttöä koskevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 §:n 1 momentin nojalla. Momentin mukaan valtion talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettujen määrärahojen avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä.

Kokeilulailla ei muuteta henkilöasiakkaiden lakisääteisiä työllisyyspalveluja eikä asiakkaan oikeuksia saada työllisyyspalveluja. Myöskään tässä esityksessä ei ehdoteta muutettavan asiakkaan lakisääteisiä työllisyyspalveluja eikä asiakkaan oikeuksia saada työllisyyspalveluja. Julkisesti työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 2 §:n 2 momentissa säädetään muun kuin EU- tai ETA-maan kansalaisen tai tämä perheenjäsenen rekisteröimistä työnhakijaksi. Jollei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, muut ulkomaan kansalaiset ja kansalaisuutta vailla olevat rekisteröidään työnhakijoiksi, jos heillä on oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia. Siten tässä esityksessä kokeilualueen kunnan asiakkaaksi ehdotettavaan asiakasryhmään kuuluva henkilö voi voimassa olevan lainsäädännön perusteella ilmoittautua työnhakijaksi.

Edellä kerrotun perusteella lakiehdotukset voidaan hallituksen käsityksen mukaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset: /
Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään: TAI

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 1, 6 ja 7 momentti, 6 §:n 2 momentti ja 8 §:n 1 momentti sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 2 momentti laissa 1381/2021 ja 5 §:n 1, 6 ja 7 momentti osaksi laissa 671/2022 sekä

lisätään 4 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

4 §

Kokeilualan kunnan asiakkaat

Kokeilualan kunnan asiakkaita ovat myös henkilöt, joilla on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu asuinpaikka kunnassa ja myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla.

Kokeilualan kunnan asiakkaita ovat 1 ja 2 momentissa tarkoitettut henkilöt, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi, jotka kokeilun aikana ilmoittautuvat työttömiksi työnhakijoiksi tai jotka kokeilun aikana ilmoittautuvat työnhakijoiksi ja ovat vaarassa jäädä työttömiksi kahden viikon kuluessa, ja jotka työ- ja elinkeinotoimisto siirtää kokeilualan kunnan asiakkaiksi.

5 §

Asiakkuuden siirtyminen

Työ- ja elinkeinotoimisto siirtää 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön sen kokeilualan kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on kotikunta. Työ- ja elinkeinotoimisto siirtää 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön sen kokeilualan kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on asuinpaikka. Jos asiakkaan kotikunta tai

4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön asuinpaikka vaihtuu kokeilun aikana, kokeilualueen kunnan on siirrettävä asiakas toimivaltaisen kokeilualueen kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi. Siirtämistä on ilmoitettava asiakkaalle ja toimivaltaiselle kunnalle tai työ- ja elinkeinotoimistolle.

Työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan muun kokeilualueen kunnan kuin hänen kotikuntansa tai asuinpaikan mukaisen kunnan asiakkaaksi, jos 6 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät ja kunta, johon asiakas pyytää siirtoa, hyväksyy siirron.

Työ- ja elinkeinotoimiston on ilmoitettava 6 ja 7 momentissa tarkoitettusta siirrosta asiakkaalle ja hänen kotikunnalleen tai asuinpaikkansa kunnalle sekä 7 momentissa tarkoitettusta siirrosta asiakkuuden vastaanottavalle kokeilualueen kunnalle. Kokeilualueen kunnan ja asiakkaan laatima 9 §:ssä tarkoitettu suunnitelma velvoittaa asiakasta ja siirron jälkeen asiakkuudesta vastaavaa työ- ja elinkeinotoimistoa tai kokeilualueen kuntaa siihen saakka, kunnes se on tarkistettu. Työnhakijan on ilmoitettava suunnitelmassa sovittujen toimien toteutumisesta sille työ- ja elinkeinotoimistolle tai kokeilualueen kunnalle, joka vastaa hänen asiakkuudestaan siirron jälkeen.

6 §

Asiakkuuden päättymisen ja uudelleen käynnistyminen

Jos kokeilualueen kunnan asiakkaan työnhaku on päättynyt ja henkilö kokeilun kestäessä käynnistää työnhakunsa uudelleen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 ja 3 §:n mukaisesti, asiakkuus jatkuu kokeilualueen kunnassa, vaikka tämän lain 4 §:n 1 ja 2 kohdassa tai 2 momentissa säädetyt edellytykset eivät täytyisi.

8 §

Työnhakijan haastattelut ja palvelutarpeen arviointi

Kokeilun alueen kunta järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettujen työnhakijain haastattelut ja vastaa mainitun luvun 6-12 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Kokeilun alueen kunta tekee päätöksen työnhakijain Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (242/2022) 4 §:ssä tarkoitettujen edellytysten täyttymisestä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

..ministeri Etunimi Sukunimi

*Valitse kohde.
Valitse kohde.*

Laki

[Kopioi säädöksen nimi tähän]

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

§
[Kopioi momentin teksti tähän]

§
[Kopioi momentin teksti tähän]

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..